

Що таке інклюзивна освіта? Чому вона важлива для дітей з особливими потребами?

Інклюзія – це активна діяльність та участь в житті соціуму всіх громадян, і в першу чергу – громадян з особливими потребами. Інклюзивна освіта – створення таких умов для навчання та розвитку, за яких діти з особливими потребами навчатимуться разом з усіма, починаючи з відвідування дошкільних навчальних закладів та закінчуючи навчанням в університеті.

Тривалий час в українській системі освіти практикувалася ізоляція дітей з особливими потребами – вважалося, що вони повинні відвідувати тільки спеціалізовані садочки та школи. Що стосується вищих навчальних закладів, то окремих «спеціалізованих» ВНЗ для студентів з особливими потребами не було, але дітям, які до цього були ізольовані від загального навчального процесу через відвідування спеціалізованих навчальних закладів, було надзвичайно важко потрапити та вчитися в українських ВНЗ на загальних засадах.

Окремою проблемою для розвитку інклюзивної освіти є кадрове питання. Нестача професійних педагогів та інших співробітників, які вміють працювати і надавати допомогу у відповідності до потреб осіб з обмеженими можливостями, перешкоджає залученню таких дітей до загальних навчальних закладів, подоланню їх ізоляції в суспільстві.

Затверджені МОН зміни до Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів, які набули чинності з 29 червня 2016 року, дозволяють вводити посаду «асистент вихователя» в інклюзивних групах ДНЗ. Введення посади «асистент вихователя» є важливим для забезпечення кваліфікованими спеціалістами інклюзивних груп, які відвідують діти з особливими потребами, та дозволить поліпшити умови перебування таких дітей в дошкільних навчальних закладах. Це важливо, адже залучення дітей з особливими потребами до загального освітнього процесу починається саме з дитячого садочку.

Головна мета інклюзивного навчання – реалізація права дітей з особливостями психофізичного розвитку на отримання освіти у відповідності з їх можливостями і здібностями за місцем проживання, їх соціальна адаптація та інтеграція в суспільство, підвищенні ролі сім'ї у вихованні і розвитку дитини.

Категорії дітей з особливими потребами

Інклюзивне навчання та виховання може бути запроваджено для наступних категорій дітей:

- з вадами інтелектуального розвитку,
- з затримкою психічного розвитку,
- з тяжкими вадами мовлення,
- з порушеннями зору,
- з порушеннями слуху,
- з порушеннями функцій опорно-рухового апарату,
- з емоційно-вольовими порушеннями та аутичним спектром.

Переваги інклюзивної форми навчання

Для дітей з особливими освітніми потребами:

- завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей;
- однолітки відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами;
- оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально;
- навчання здійснюється з орієнтацією на сильні риси, здібності та інтереси дітей;
- діти мають можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими однолітками та участі в громадському житті.

Для інших дітей:

- діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;
- діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них;
- діти вчаться співробітництва;
- діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим.

Для педагогів та фахівців:

- вихователі інклюзивних груп краще розуміють індивідуальні особливості дітей;
- вихователі оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;
- спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей цілісніше, а також вчать дивитися на життєві ситуації очима дітей.

Основні завдання команди фахівців індивідуального супроводу дитини:

1. Збір інформації про особливості дитини, її інтереси, труднощі і обмеження, освітні потреби з метою визначення та реалізації належної підтримки, вжиття адекватних заходів, залучення додаткових фахівців.
2. Всебічне обговорення особливостей (труднощів) розвитку дитини з урахуванням інформації різних фахівців з метою визначення характеру та причин відхилень в розвитку та поведінці; прийняття консолідованого рішення про специфіку змісту освіти і навчання з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації.
3. З'ясування потенціалу розвитку дитини, актуалізація її позитивних особистісних якостей.
4. Розробка та реалізація Індивідуальної програми розвитку дитини.
5. Моніторинг динаміки загального психічного розвитку дитини, консультування і вирішення складних, конфліктних ситуацій.
6. Ведення документації (щоденник спостережень), що відображає актуальний розвиток дитини, динаміку її стану, рівень шкільної успішності; збір портфоліо.